

Enflasyon Hızları ve Ülke Kategorileri

2 Ekim 2017 Pazartesi

Tanımlar

Özellikle küresel krizden sonra enflasyon sınıflandırmalarını özellikle de hızlarına göre enflasyon çeşitlerini yeniden gözden geçirmek gerekiyor. Şimdiye kadar yapılan sınıflandırmalar 3 ya da 4 kategoriye kapsıyordu: Sürünen enflasyon, ılımlı enflasyon, yüksek enflasyon ve hiper enflasyon. Bu konuda benim önerim altı gruplu bir sınıflandırma yapılması şeklindedir. Sürünen enflasyon, düşük enflasyon, orta enflasyon, yüksek enflasyon, çok yüksek enflasyon, hiper enflasyon. Burada sunduğum kategorilerdeki oranlar da benim önerilerimdir.

Sürünen enflasyon; yüzde 0,1 – 1,0 arasında bir enflasyon oranını işaret eder. Bu enflasyon türünde ileriye ilişkin olarak enflasyon beklentileri hiçbir biçimde oluşmaz. Böyle bir enflasyon oranının ekonomiyi canlı tutmak açısından yararlı olduğu öne sürülür.

Düşük enflasyon; yüzde 1,1 – 3,0 arasında bir enflasyon oranını gösterir. Bu enflasyon türünde ileriye doğru kalıcı enflasyon beklentileri oluşmaz. Yaygın görülen enflasyon türlerinden birisi budur. Bu enflasyon oranlarının da ekonomide canlılık açısından yararlı olduğu, üretim ve yatırımı özendirildiği görüşü yaygındır. Bununla birlikte enflasyon oranı yüzde 3'e doğru yaklaşmaya başladığında enflasyonist beklentiler yaratma olasılığı ortaya çıkacağı için dikkatli olunması gerekir.

Orta enflasyon; yüzde 3,1 – 8,0 arasında bir enflasyon oranını ifade eder. Bu enflasyon türünde enflasyonist beklentiler oluşmaya başlar. Bu enflasyon türü de yaygın görülen türlerden birisidir ve özellikle gelişme yolundaki ekonomilerde görülür. İlimli enflasyondan yüksek enflasyona geçilmesi kolaydır o nedenle kamu harcamalarının ve para politikasının gevşek olmaması gerekir.

Yüksek enflasyon; yüzde 8,0 – 15,1 arasında bir enflasyon oranını anlatmak için kullanılır. Bu oranlara ulaşıldığında ileriye doğru enflasyonist beklentiler oldukça güçlüdür ve bunların kırılması kolay değildir. Bu enflasyon oranı sorunun giderek ciddileştiğini ve çözümün giderek zorlaştığını gösterir. Bu oranın düşürülebilmesi için toplumsal bazı fedakârlıklar yapılması gerekir. Ücretlerin sınırlandırılması, kiraların denetlenmesi bu fedakârlıklar arasındadır.

Çok yüksek enflasyon; yüzde 15,1 ve üzerindeki oranlardaki enflasyon durumunu gösterir. Oran yükseldikçe enflasyonist beklentiler çok güçlü bir hal alır ve bu durumdaki ekonomiler için hiper enflasyona geçme tehlikesi artar. Bu oranlara gelindiğinde çözüm için ücretlerin, kiraların dondurulması, kamu harcamalarının düşürülmesi gibi çok daha ağır toplumsal fedakârlıklara girişilmesi gerekir.

Hiper enflasyon; aylık enflasyon oranının yüzde 50 gibi oranlara çıkması halini vurgular. Hiper enflasyon tersine çevrilmesi son derecede zor ve büyük fedakârlıklar isteyen bir durumu ifade eder. Bu tür fedakârlıklar genellikle mevcut siyasal iktidarla yapılamaz ve dolayısıyla iktidar değişikliği gerekebilir.

Dünyadan Örnekler

Aşağıdaki tabloda yukarıdaki tanımlar çerçevesinde dünyadan örnekler sunulmaktadır.

Enflasyon Türü	Ülke	Enflasyon Oranı (%)
Sürünen Enflasyon (% 0,1 – 1)	Tayland	0,17
	Japonya	0,40
	Fransa	0,70
Düşük Enflasyon (% 1 – 3)	Slovenya	1,00
	Almanya	1,70
	İngiltere	2,60
Orta Enflasyon (% 3 – 8)	Malezya	3,20
	Rusya	3,90
	Meksika	6,44
Yüksek Enflasyon (% 8 - 15)	İran	9,90
	Türkiye	10,68
	Azerbaycan	14,00
Çok Yüksek Enflasyon (% 15 +)	Ukrayna	15,90
	Arjantin	21,90
	Kuzey Kore	55,0
Hiper Enflasyon (Aylık % 50 +)	Venezüella	741,0

Buna göre Türkiye, Ağustos 2017 itibariyle yüksek enflasyonlu ülkedir. 2000'ler öncesinde Türkiye'de enflasyon oranı çok yüksekti (1990 – 99 arasındaki 10 yıllık dönemde enflasyon oranı ortalama yüzde 78,7 idi.) Bu oran Türkiye'yi çok yüksek enflasyonlu ülkeler grubuna sokuyordu. Bu dönemi izleyerek Türkiye, enflasyon oranını düşürmeye başladı. 2005 ile 2016 arasında Türkiye, çok yüksek enflasyonlu ülkeler, yüksek enflasyonlu ülkeler ve ılımlı enflasyonlu ülkeler kategorileri arasında geçişler yaşadı. Bugünkü görünümüyle Türkiye, yüksek enflasyonlu ülkeler kategorisinde yer alıyor.